

Газета 1996—жыл
1-сентябрден
шыға бастады.

№5 (12)

1997 жыл

13-ФЕВРАЛЬ

ПИИШЕМБИ

сатыуда еркин бағада

АДАМ ХӘМ НЫҒЗАМ

ҚАРАҚАЛПАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ХУҚЫҚ ҚОРҒАУ УЙЫМЛАРЫНЫҢ ЖӘМИЙЕТЛИК-ХУҚЫҚЫЙ ГАЗЕТАСЫ

Қарақалпақстан Республикасы Әдиллик Министрлигинде

ҰАЗЫЙПАЛАР БЕЛГИЛЕНДИ

Жақында Қарақалпақстан Республикасы Әдиллик министрлигинің кеңейтірілген коллегия мәжілісі болып өтті.

Республикамыздың қала хәм районлары әдиллик уйымларының хызметкерлерінің қатнасуында өткерілген коллегия, Әдиллик министрлигинің өткен 1996 жыл дауамында ісленген жұмыстарын, соның менен бирге быйылғы жылдың ұазыйпаларын қарап шықты.

Мәжілисте Қарақалпақстан Республикасы Әдиллик министри Фархад Низамов, өткен жылда Әдиллик министрлиги тәрәпинен ерисилген жетискенликлер, соның менен бир қатарда кемшилликлер ҳаққында шығып сөйледи.

Мәжілисте Қарақалпақстан Республикасы Әдиллик министрлиги жұмыстарында бир қанша жетискенликлерге ерискени менен кемшилликлер де ушырасып атырғанлығы атап өтилди. Соның менен бирге хәрәкет етип турған министрликке қараслы нотариал конторалар хәм ЗАГС бөлімлерінің жу-

мысларының талап дәрежесінде болмай атырғанлығы, сондай-ақ Республикамыздың Хожалық судлары тәрәпинен шығарылған қарарлар орынланбай қалып атырғанлығы атап өтилди. Коллегия мәжілісінде Әмиүдәрәя, Төрткүл, Беруний, Шымбай, Мойнақ район судларының жұмыстары қанаатландырылса, деп табылды.

Әдиллик министрлигине қараслы нотариал конторалар хәм ЗАГС бөлімлерінің материалдық-техникалық базасын қайта қарап шығыу, оларды керекли техникалық үскенелер менен тәмийинлеп барыу быйылғы жылдың баслы ұазыйпаларының бири, деп белгиленіп өтилди.

Қарақалпақстан Республикасы Әдиллик министрлигинің кеңейтірілген коллегия мәжілісіннің жұмысына Өзбекстан Республикасы Әдиллик министрлигинің орынбасары М. Жалилов хәм Қарақалпақстан Республикасы Жоқарғы Кеңесинің Комитет баслығы Ж. Садықовлар қатнасты.

КРИИМ Баспа сөз орайы хабарлайды

АЗЫҚ—АҰҚАТ ӨНИМЛЕРИН СЫРТҚА НЫЗАМСЫЗ АЛЫП ШЫҒЫҰ

22-январь күни Қоңырат районы аймағында №5 бажыхана постынан 10 шақырым өткен аймақта ҚР ИИМ-нің коррупция, рәкет терроризмге қарсы гүресіу басқармасы хызметкерлері тәрәпинен еки «КАМАЗ» жүк автомашиналары иркилди. Бул машиналарды нызамсыз түрде Қазақстанға алып кетип баратырған 6700 кг. гүриш, 4700 кг. өсімлик майы, 3236 кг. макарон өнімлері, 900 кг. сары май, 171 кг. дуз, 149 дана хожалық сабыны улыўма 1 млн. 460 мың сумлық жүк бар экени мәлим болды.

Машинадағы жүклерди Хожели районы «Дослық» колхозында жасаушы А. Ибрагимов алып кетип баратырға-

ны анықланды. Бул пухараның алып баратырған затларын тексерип көрестен, сыртқа шығыуға рухат еткен тийисли бажыхана хызметкерлерінің хәрәкетлері тексерилмекте.

Сондай-ақ нызамсыз түрде азық-ауқатлық затларды қоңсы республикаға тасып баратырған 18—54 КРН, 51—00 КРН КАМАЗ—5320 автомашиналарын зөрүр рухатнамазы болмаса да, хужжетлер менен тәмийинлеген «Дәуір» жәмәәт хожалығының, №109 автотөкерхананың тийкаргы қәнигелері өзлерінің хәрәкетлері ушын жуўап берип атыр.

Тергеу ислери даўам етпекте.

Ж. ӨТЕНИЯЗОВ.

САЛЫҚ КОДЕКСИНИҢ ЖОЙБАРЫ ДОДАЛАНДИ

Жақында «Аралсууқурылысы» қәнигестирілген бирлеспесинің қурылысшылар сарайында Өзбекстан Республикасы мәмлекетлик салық комитети менен қаржы министрлигинің бир топар басшы хызметкерлерінің қатнасуында Өзбекстан Республикасы Олий Мәжлиси тәрәпинен 1996 жылдың 27 декабринде тастыйықланған «Өзбекстан Республикасы Салық Кодексинің жойбары» талқы-ау бойынша Республикалық семинар-кеңес болып өтті.

Семинар-кеңестің жұмысына Республикамыздағы барлық қала хәм районлардың хәкимлері хәм оның орынбасарлары, қархана, мәкемелер менен бирлеспелердің басшылары, мәмететлик салық инспекциясының хызметкерлері қатнасты.

Семинар-кеңестің Қарақалпақстан Республикасы мәмлекетлик салық Бас басқармасының баслығы Б. Сейтмуратов кирис сөз бенен ашты.

Өзбекстан Республикасы Олий Мәжлисинің комитет баслығының орынбасары Р. Турдыев елимиздің экономикалық қууатын арттырып, мәметет қазнасын толтырыудағы салық хызметінің роли, раўажланған мәмететлер тәжиррибесинің көрсетип атырғанындай-ақ, салық хызметі

нызамға сәйкес жақсы жолға қойылған жерде кең раўажлануы мүмкиншиликлерінің де пайда болатуғыны туўралы айта келип, бул исте «Өзбекстан Республикасы Салық Кодексинің жойбарын» талқылап, кемис-қутығы болса толықтырыу мәкететінде пикир хәм усынылардың зөрүрлиги ҳаққында айтты.

Буннан кейин Өзбекстан Республикасы Қаржы министрлиги басқарма баслығы орынбасары Т. Я. Меңлибаева Өзбекстан Республикасы Мәмететлик салық комитетинің бөлім баслығы Р. Дуаматов, Қарақалпақстан Республикалық мәмететлик бас салық басқармасы баслығының кадрлар бойынша орынбасары С. Ержанов, Беруний қалалық мәмететлик салық инспекциясының баслығы Б. Казаков, Нөкис районының хәкимі, Олий Мәжлис депутаты У. Хожаназаров, Қарақалпақстан Республикасы Мәмететлик Бас салық басқармасы «Сервис—орайы» ның баслығы Т. Әмирнязов хәм басқалау шығып сөйлеп, өзлерінің усыныларын билдирди.

Семинар-кеңестің жұмысына Қарақалпақстан Республикасы Жоқарғы Кеңесинің комитет баслығы Б. Есчанов қатнасты хәм шығып сөйледи.

А. КАМАЛОВ

Өзбекстан Республикасы Әдиллик министрлигинің орынбасары М. Жалилов.

«Мийнетсиз нан тисти сындырар», деп халқымыз бийкарга айтпаған. Мийнет етип тапқан нан палдай шийрин мазалы болады.

Халқымыз өзелден мийнеткеш халық. Халқымыз арасында ҳадал мийнети менен көпшилликке танылған мийнет алдыңғылары көптеп табылады. Деген менен де даналардың «бес бармақ бирдей емес» дегендей-ақ мийнетсиз пул табыуға урынып басы берик көшеге кирип қалатуғынларда табылады. Әлбетте, бундай жаман әдеттерден аулақ жүрген жақсы.

Гейбиреулер әмел курсине отырып алса өзимнен басқа ким бар деп басқаларды месе тутпастан пара алыуға ҳәдден тыс берилип кетеди. Бундай адамлар халықтың сыртынан бақлап турғанлығын билседе мийнетсиз пул тауып ҳәрқандай жоллар менен болса да байлық топлауға урынады. Мәселен Шымбай қаласының Қарақулов көшесинің №6 жайында турушы Қарақалпақстан республикасы салық инспекциясы басқармасының Шымбай қалалық салық инспекциясының хызметкері Қууанышбай Худайбергенов усундай адамлардан болып шықты. Оған Шымбай қалалық инспекциясының бас-

МИЙНЕТСИЗ НАН ТИСТИ СЫНДЫРАДИ

шылары үлкен исеним билдирип жеке пухараларды салыққа тартыу бөлімінің уақытша баслығы ұазыйпасына таийнлады. Ол инспекция басшыларының исенимин ақлау орнына хәмелинен хиянетлик пенен пайдаланып, қара басының мәпин ойлап жеке пухаралардан пара алыуға әдетленди. Ол халқымыздың «Гүзе күнде емес, күнінде сынады», деген даналығын есинде алмады. Қанша пара алсада бир күни болмаса бир күни халық алдында қолға түсип шерменде болатуғынлығын ойламады. «Дәмиккеннен қуныққан жаман» дегендей-ақ өзлерінің мәлдек жерине етип алған дақылларын дийқан базарына сатыуға алып келген дийқанлардан пара алыуы дауам ете берди.

Хәрнәрсениңде шеги болатуғынлығындай оның пара алыуға тыйым салынатуғын уақытта келди. 1996 жылдың 8-сентябри күни Әмиүдәрәя районының Ю. Оразбаев атындағы колхозындағы рабочий болып ислейтуғын Юсупбай Рахимбаев өзинің молдек жерине етип алған 5 қалта

бийдайын дийқан базарына сатыуға әкелди. Азда болса халқымыздың дастурханын толтырыуға үлес қосуға хәрәкет еткен дийқан Ю. Рахимбаевтың өзи жасайтуғын пухаралар жыйынының ақсақаллары тәрәпинен тийисли рухатнамасы болуына қарамастан Қууанышбай Худайбергенов уялмастан пара сорады. Ол Шымбай қаласының дийқан базарында Ю. Рахимбаевтан 300 сом ақша хәм бахасы 64 сом болған бир шийше арақ пара алып атырған уақытта Қарақалпақстан ишки ислер министрлигинің коррупция, рәкет хәм терроризмге қарсы гүресіу басқармасының қырағы хызметкерлері тәрәпинен усланды.

Дәслепки тергеуде-ақ жынайтшы өзинің нызамсыз хәрәкетлерине пушайман болды. Лекин, енди кеш еди, жынайтшы жазасына ылайық тийисли жазасын алыуға мәжбүр болды.

Жақында Қарақалпақстан республикасының Жоқарғы суды коллегиясында жынайтшы парахор Қууанышбай Худайбергеновтың жынайтшы иси қара-

лып ол Өзбекстан республикасы жынайт кодексинің 210 статьясының 3-бөлімінің «В» бәнти менен айыплы деп табылды хәм қылмысына ылайық 3 жылға еркинен айырыуға хуқим етилди. Солай етип ол халқымыздың «Ойнақпаған бузау от басар» дегендей-ақ районлық салық инспекциясы басшыларының исенимин ақламастан өзинің қара басының мәпин ойлап пара алғанлығы ушын ел халық алдында шерменде болды. «Тек жүрген тоқ жүреді» дегендей ол исенимди ақлап халық ушын ҳадал хызмет исленгенде бундай кеўилсиз хәдийсе болмас еди.

Хәрқандай нызам талаптарын бузған жынайтшы жазасыз қалмайды. Лекин, бизиң басқарма хызметкерлері қаншама қырағылық көрсеткени мененде жәмийетшилликтің жәрдемине мүтәж. Биз алдағы уақытлары жәмийетшилликтің жәрдеми менен базар қатнасығының қыйыншылықтарын бәне етип жынайт жолына түскен жынайтшыларға қарсы гүрести барынша күшейтеміз.

Қойшықара ҚАЙЫПНАЗАРОВ, ҚРИИМнің коррупция рәкет хәм терроризмге қарсы гүресіу басқармасының тергеу бөлімінің баслығы милиция подполковниги.

Суўретте солдан Жамбыл Нуржанов Нөкис қалалық ишкі ислер бөлими МАИ бөлімшесиниң үгіт нәсият бойынша инспекторы милиция капитаны, қалалық-ишкі ислер бөлими МАИ бө-

лімшесиниң баслығы, милиция майоры Жолдасбай Кулекеев жумыс уақытында.

Суўретке түсірген Парахат Матжанов.

ГИРЁН ЭТДИЛАР

(Ҳамон қызларни зўрлаб, мол-дунё эвазига сотиш ҳоллари учраб туради).

Қиз кўнглини сўрмадилар, қўнмай қайга борар, деб, Титроғларин кўрмадилар, кўрсалар-да қўяр деб. Қиз болага дуо кетган, йиғлаб-йиғлаб кўнар деб— Бир мол каби савдолашиб чимилдиқни тортидилар.

Қанотлари қайрилган қуш-титраб-титраб ёнди қиз. Орзулари бир ҳаёл туш—бўзлаб-бўзлаб толди қиз. Гунчалайин бўғилган ишқ—бағрин тиглаб сўлди қиз. Сўлгин-сўлгин юзларина ҳижобини ёптидилар.

Қизгинанинг рангилари сомонларга айланди, Ширин-шодон кулгулари армонларга айланди. Ер-ёр айтган момолари душманларга айланди— Дунён-мулк ўтларина дил қўшни отдилар.

Қиз ўртанди, нолалари ёр кўнглини ўлдирди, Кўздан оққан жалалари қай кўнглини тўлдирди. Кўксидаги лолалари сўлди, дилни сўлдирди — Қовжираган гулларни воҳ, кўрмадилар, ёқдилар, Дунё асли тўлган эмас, бири камдур ҳамиша, Бутун кўнгил бўлган эмас, минги камдур ҳамиша. Қувонч тўлуғ келган эмас, ярми гамдур ҳамиша— Бир кам дунё камисларин тирнадилар, очдилар.

Ер-ёрларнинг сиртмоғина бошин қўйиб қолди ёр. Кўйиб-кўйиб ўз ёғина фидо бўлиб қолди ёр. Изтироблар азобина банди бўлиб қолди ёр— Икки дилни икки дунё ичра гирён этдилар!

Робия ИҶЛДОШЕВА

ҲАМИША ЭЛ ХИЗМАТИДАМИЗ

Элликқалъа туман юридик маслаҳатхонаси туман суди биносида жойлашган бўлиб 4 та адвокат ишлаб келмоқда.

Фаолиятларнинг турларига: Ҳуқуқий масалалар бўйича маслаҳатлар ва тушинтиришлар беради; Ҳуқуқий руҳдаги аризалар, шикоятлар ва бошқа ҳужжатлар тузади,

Маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги ишлар бўйича фуқаролар ва юридик шахслар номидан Ўзбекистон Республикаси маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги Кодекснинг 294-моддаси таълими мувофиқ маъмурий жавобгарликка тортилаётган шахс адвокатнинг юридик ёрдамидан фойдаланишга;

Шу Кодекснинг 295-моддасида маъмурий ҳуқуқбузарлик йўли билан маънавий, жисмоний ёки мулкий зарар етказилган шахс жабрланувчи деб танилиб ишни кўриб чиқиш пайтида адвокатнинг юридик ёрдамидан фойдаланишга;

Шу Кодекснинг 297-моддасида маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги ишни кўриб чиқишда шу ҳуқуқбузарликни содир этган шахсни ушлаб туриш пайтидан бошлаб адвокат қатнашиши мумкинлиги кўрсатилган;

Фуқаролик ишларида Ўзбекистон Республикаси Гражданлик процессуал Кодекснинг 47-моддаси 5-қисми талабига мувофиқ фуқаролар ва юридик шахсларга юридик ёрдам кўрсатади;

Ўзбекистон Республикаси жиноят процессуал Кодекснинг 49-моддасида адвокатнинг ишда иштирок этишига фуқарога айблов эълон қилинган вақтдан бошлаб ёки у гумон қилинувчи деб эътироф этилганлиги тўғрисидаги қарор ёҳуд ушланганлиги тўғрисидаги баённома эълон қилинган пайтдан бошлаб руҳсат этилишлиги кўрсатилган;

Жиноий ишлар бўйича дастлабки терговда ва судда жабрланувчиларнинг ҳимоячиси, вакили сифатида, фуқаровий даъвогар, фуқаровий жавобгар сифатида иштирок этади;

Бундан ташқари адвокат қонун ҳужжатларида ман этилмаган бошқа тур-

даги юридик ёрдамларни ҳам кўрсатиши мумкин.

Юридик маслаҳатхонамиз 1996 йилда 163 та ҳуқуқий масалалар бўйича фуқароларга юридик маслаҳатлар берди.

Жиноий ишларда дастлабки терговда 53 та, судда 58 та фуқароларга жиноий ишларида ҳимоя қилди.

Туман юридик маслаҳатхонасида адвокатлардан Ерниязова Олтин ва Боғбеков Умарлар ўз вазифаларини яхши олиб бормоқдалар.

Юридик маслаҳатга ҳақ тўлаш ўзининг ҳоҳлаган адвокати билан миқдор ўртасида ихтиёрий равишда тузиладиган битим (шартнома) асосида амалга оширилади.

Туман юридик маслаҳатхонасида навбатчи адвокатлар ёрдам беришлиги ташкил қилинган бўлиб яқинда кундан ташқари ҳар кун соат 9 дан 18-гача юридик маслаҳатхонада соат 18 дан кейин Бўстон шаҳар И. Қурбонов кўчаси 16 уйнинг 15-хонасида ёки 5—24—61 телефон орқали юридик ёрдам беришлик ташкил қилинган.

М. РАДЖАНОВ.

Элликқалъа туман юридик маслаҳатхонаси мудири.

ДОНОЛАР БИСОТИДАН

Абу Усмон ал-ЖОҲИЗ

Абу Усмон Амрибн Баҳр ибн Маҳбуб ал-Жоҳиз ал-Басрий 775 йилда Басра шаҳрида туғилган. 96 йил яшаб, умри давомида аббосий халифалар ал-Маҳдий, ал-Ҳодий, Хорун ар-Рашид, ал-Амин, ал-Маъмун, ал-Муътазим, ал-Восиқ, ал-Мутаваккал, ал-Мустан замонларида ижод қилди. У жуда кўп ва хўб (яхши) ёзган, 159 асаридан бизгача оз қисмигина сақланиб қолган. Ал-Жоҳиз ўз асарларида дабдаба ва хашамат билан, зеб-зийнатда яшаган исрофгарларни ҳам, бадавлат бўлатуриб, бахиллик ва хасислик қилувчиларни ҳам ҳажв қилади. Адибнинг асарларидаги кўпгина фикрлари халқ орасида машҳур бўлиб, ҳикматли сўзларга айланиб кетган.

Бойлигидан маст бўлиб, кеккайган одам май ичиб маст бўлгандан ёмонроқдир.

Камбағаллик одамни кўр қилади ва хор қилади.

Фалокатга ўчрашни кўтақтган одам фалокатга учраб бўлган одамдир.

Куч-райратнинг илдизи—меҳнатсеварлик, дангасаликнинг илдизи—бекорчиликдир.

Муҳокама — фикрларни пиштади, ақлларни серҳосил қилади.

Кўп овқат ёйиш, мечкайлик—ҳалокатли, бедаво дарддур.

Оқил одамнинг хатоси — катта хато бўлади.

Ортиқча бойлик ақлни ўтмаслаштиради, ўта қашшоқлик ҳам. Бой бўлиб туриб, фикриона, камтарин яшаш — ақлни чархлайди.

Ким бировнинг мақтовларини хузур қилиб эшитса—ўзини ўзи мақтаётган бўлади.

Назокатли ҳазил — одамни дам олдиради.

Кўпол ҳазил — дилни оғритади.

Баъзи одамлар истеъдодли, гапга чечан, ақлли бўлатуриб, тубан ишлардан сақланишга ақллари етмайди.

Ўн хил тоифа одамларнинг ўн хил илллати энг хунук илллатлардир:

- бойлар хасис бўлса;
 - олийҳиммат одамлар сотқин бўлса;
 - олимлар фикрсиз бўлса;
 - қозилар алдовчи бўлса;
 - оқиллар сержаҳл бўлса;
 - ёши улуглар беақл бўлса,
 - табиблар касал бўлса,
 - бахтсизлар бировлар устидан кўлса;
 - камбағаллар мақтанчоқ бўлса;
 - ҳокимлар ҳимматсиз бўлса.
- Бундай одамлар бор жойда халқнинг холига войдир.

Ҳасислик — ёмон касалликдир, уни фақат гўр тузатади.

Баъзи оқил одамлар пасткашларни ҳимоя қилишига, мард одамларни ёмон кўришига ҳайрон қоласан киши. Булар — кўринишдангина ақил,аслида— аҳмоқдирлар.

Баъзи тўғрилар ўғриларни мақташи қизиқ, демек, буларнинг тўғрилиги шубҳалидир.

Маҳкам МАҲМУД таржимаси.

РЎЗНОМА ХИЗМАТИНГИЗДА

Адлия ва суд идоралари, прокуратура, ички ишлар, адвокатура ҳамда солиқ инспекцияси, божхона ва бошқа юридик ташкилотлар, корхоналар, барча-барча жамоатлар фаолиятини ўз саҳифаларида мунтазам ёритиб ҳуқуқий таълим самарадорлигини оширишга қарбаста бўлган «Адам ҳэм Нызам» «Инсон ва қонун» ҳуқуқ газетасига 1997 йил учун обуна давом этмоқда.

Сизга ҳуқуқий хизматдош бўлган қалбнигизга нур олиб кирувчи, меҳнат фаолиятингизда ҳаминша мададкор бўлувчи «Адам ҳэм Нызам» «Инсон ва қонун» бундан кейин ҳам ҳамроҳингиз, маънавий сафдошингиз бўлишини истасангиз газетамизга обуна бўлинг.

Хонадонингизга тиҷлик, соғлиқ-саломатлик тилаб,

ТАҲРИРИЯТ.

Бажыхана хабарлайды

22. 01. 97. Нөкис темир жол станциясында Нөкис—Волгоград жолаушы поезди бажыхана төрепинен тексерилгенде Нөкис районындағы «Қаттағар» жәмәәтлик хожалығының турғыны 1970 жылы туўылған Жамбылбай Жақысбаев баҳасы 19610 сум болған 530 килограм гүришти нызамсыз түрде Қазақстанға алып кетиў ушын вагонға тийеп атырғанда усланды. Оның

айтыўына қарағанда гүришти Нөкистин орайлық базарынан сатып алған.

22. 01. 97. Нөкис—Волгоград жолаушы поездин бажыхана хызметкерлери көзден өткергенде Төрткүл қаласының турғыны 1969 жылы туўылған Аймурат Тағамуратов улыўма баҳасы 17500 сум болған санаат товарларын алып баратырғанлығы мәлим болды. Бул нызамсыз ҳәрекети ушын ол 1200 сум жәрима төледи.

«АДАМ ХЭМ НЫЗАМ» ШӨЛКЕМЛЕСТИРИУШИЛЕР; Қарақалпақстан Республикасы Прокуратурасы, Әдиллик Министрлиги, Ишкі ислер Министрлиги хэм редакция жәмәәти

Бас редактор Роза КӨБЕЙСИН қызы.

Редакцияның жәмийетлик кеңесгөйлери: Парахат АЙТНИЯЗОВ, Сейтназар ЕРЖАНОВ Батыр МАТМУРАТОВ, Халмураза МАМУТОВ, Фархад НИЗАМОВ, Азат НУРЖАНОВ, Жаңабай САДЫҚОВ, Жаңабай ШЫЛМАНОВ, Замира ШАМУРАТОВА, Ҳакимбай ҲАЛИМОВ.

Мөкан жайымыз; Инд: 742000. Нөкис қаласы Гөресизлик көчеси №44 жай. телефон; редактор; 4—47—59.

Басыўға рухсат етилген уақты 15.00 Индекс 64624

Газета А-3 форматында нусқасы 3650 571 буйыртпа менен басылды.